

Vesturbyggð

Aðalstræti 75, 450 Patreksfirði, kt. 510694-2369, Sími 450-2300

**Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneyti
Skúlagötu 4
101 Reykjavík**

Patreksfjörður, 12. janúar 2019

Umsögn Vesturbyggðar um frumvarp til laga um gjald vegna nýtingar eldissvæða í sjó.

Vísað er til frumvarps til laga um gjald vegna nýtingar eldissvæða í sjó sem birt var til kynningar á Samráðsgátt 20. desember sl.

Fiskeldi hefur vaxið mikið á undanförunum árum í Vesturbyggð og fyrirhuguð er enn frekari aukning á næstu árum. Vesturbyggð leggur áherslu á að vel séu ígrundaðar hverjar þær breytingar sem gerðar eru á rekstrarumhverfi þeirra fyrirtækja sem eru í fiskeldi og hófs sé gætt í þeim skilyrðum og gjalddöku sem lagðar eru á þau fyrirtæki sem eru í auðlindanýtingu. Þær atvinnugreinar innan Vesturbyggðar sem eru í einna mestum vexti snúa að mestu leyti að auðlindanýtingu sem tryggir vissulega samkeppnisforskot en getur einnig skapað ákveðna einsleitni í atvinnulífinu og geta því litlar breytingar haft veruleg og neikvæð áhrif á þá miklu og góðu uppbyggingu sem þegar hefur orðið í sveitarfélaginu.

Eftirfarandi eru athugasemdir Vesturbyggðar við einstakar greinar frumvarpsins:

2. gr. Markmið

Markmið frumvarpsins er að leggja á gjald í þeim tilgangi að tryggja ríkissjóði endurgjald vegna nýtingar hafsvæða innan fiskveiðilögsögu Íslands og að mæta kostnaði ríkisins við stjórnsýslu fiskeldis á sjó og landi. Í greinargerð frumvarpsins segir ennfreður: „*Ekki er lagt til í frumvarpi þessu að innheimt gjald vegna nýtingar á eldissvæðum í sjó verði ráðstafað til uppbyggingar innviða á þeim svæðum sem nýtast myndu við uppbyggingu fiskeldis eða til Umhverfissjóðs sjókvíaeldis til þess að efla vöktun og rannsóknir í fiskeldi. Frumvarpið gerir á móti ráð fyrir því að gjaldi vegna nýtingar á eldissvæðum í sjó renni óskipt í ríkissjóð í samræmi við lög nr. 123/2015, um opinber fjármál.*“

Í skýrslu nefndar um stefnu í auðlindamálum ríkisins frá 12. september 2012 segir:

Nefndin bendir á að í ljósi þess að auðlindaarður verður til vegna verðmætis auðlinda víða um land og að nærsamfélögin þurfa oft að færa fórnir og taka á sig kostnað vegna nýtingar, þróunar og hagræðingar í einstökum auðlindagreinum, er bæði sjálfsagt og eðlilegt að tryggja að hluti auðlindaarðsins renni til verkefna í þessum samfélögum, ekki síst til eflingar innviða og fjölbreyttara atvinnulífs. Með þeim hætti getur auðlindaarðurinn orðið undirstaða öflugri byggða og atvinnulífs um land allt. Slík ráðstöfun er einnig mikilvæg til að tryggja sátt um fyrirkomulag auðlindamála.

Hin mikla uppbygging sem hefur orðið vegna fiskeldis í sveitarfélaginu er í senn jákvæð fyrir íbúaþróun, útsvarstekjur sveitarfélagsins og hafnarsjóðs en hefur einnig kallað á mikla uppbyggingu og þar af leiðandi aukinn kostnað vegna framkvæmda á vegum sveitarfélagsins sem fjármagnaðar hafa verið úr rekstri

sveitarfélagsins og hafnarsjóði Vesturbyggðar. Má þar nefna skipulagsvinnu vegna vinnslu deiliskipulaga fyrir athafnasvæði, breytingar á aðalskipulagi og endurbætur á hafnarmannvirkjum, svo eitthvað sé nefnt en kostnaður við þau verkefni og framkvæmdir hleypur á milljónum króna. Þá hefur Vesturbyggð staðið frammi fyrir ýmsum áskorunum vegna fjölgunar íbúa, aukinni eftirspurn eftir húsnæði og kröfum um aukið þjónustustig fyrir íbúa en á það hefur m.a. verið bent í skýrslu Byggðastofnunar um Byggðaleg áhrif fiskeldis frá ágúst 2017.

Þá vekur það athygli að í drögum að frumvarpi til laga um breytingar á ýmsum lagaákvæðum sem tengjast fiskeldi kemur eftirfarandi fram í greinargerð frumvarpsins um mat á áhrifum „*Samhliða uppbyggingu fiskeldis munu kröfur um innviðauppbyggingu og þjónustu í viðkomandi sveitarfélögum aukast. Þannig má gera ráð fyrir auknum útgjöldum ef efla þarf samfélagsþjónustu við íbúa og bæta samgöngur.*“ Miðað við framangreinda fullyrðingu liggur fyrir að útgjöld sveitarfélaga muni aukast verulega og því skýtur það skökku við að ekki sé gert ráð fyrir því í frumvarpinu að sveitarfélögum sé veitt hlutdeild í þeirri gjalddöku sem frumvarpið mælir fyrir um.

Vesturbyggð leggur því til, í samræmi við álit nefndar um stefnu í auðlindamálum sem og tillögur í skýrslu starfshóps sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra um stefnumótun í fiskeldi frá 21. ágúst 2017, að stærstum hluta gjaldsins verði ráðstafað til þeirra landsvæða sem hafa aðkomu að fiskeldi í sjókvíum, eða 85% af innheimtu gjaldi. Í greinargerð frumvarpsins er ekki að finna frekari skýringar eða rökstuðning fyrir því að lagt er til að gjaldið renni óskipt í ríkissjóð í stað þess að renna beint til þeirra svæða þar sem uppbygging samfélagslegrar þjónustu fer fram. Tekjustofnar sveitarfélaga eru takmarkaðir og því mikilvægt að gjöld sem þessi renni til sveitarfélaganna þar sem nýting auðlindarinnar og starfsemi fyrirtækja í fiskeldi fer fram og þörfin til uppbyggingar þjónustu er einna mest. Vesturbyggð leggur því til að ákvæði 2. gr. frumvarpsins verði breytt á þann veg að sveitarfélögum verði tryggð sanngjörn hlutdeild af þeim tekjum sem aflað verður vegna nýtingar eldissvæða í sjó, verði frumvarpið að lögum.

5. gr. Reiknigrunnur og ákvörðun gjalds

Samkvæmt 5. gr. frumvarpsins er gjald reiknað af leyfilegu framleiðslumagni miðað við hámark heimilaðs lífsmassa frjós eða ófrjós lax eða regnbogaskilungs í útgefnum rekstrarleyfum. Vesturbyggð leggur ríka áherslu á það að gjalddaga á þau fyrirtæki sem stunda lax- og regnbogasilungseldi verði ekki það íþyngjandi að það muni hafa neikvæð áhrif á rekstrargrundvöll fyrirtækjanna og dragi þannig úr samkeppnisstöðu þeirra. Leggur Vesturbyggð því til að gildistöku frumvarpsins verði frestað eða upphæð gjaldsins verði lægri og hækki í hægari þrepum en drög frumvarpsins gera ráð fyrir og nánar er fjallað um hér síðar í athugasemdum við 10. gr. frumvarpsins.

6. gr. Álagning og innheimta gjalds

Í 5. mgr. 6. gr. frumvarpsins er mælt fyrir um að hafi gjaldið ekki verið greitt sex mánuðum eftir gjalddaga skuli Matvælastofnun fella rekstrarleyfi hlutaðeigandi leyfishafa úr gildi. Af orðalagi ákvæðisins og greinargerð um frumvarpið er ekki að finna tilvísun til þess hvernig slíkri málsmeðferð af hálfu Matvælastofnunar skuli hagað, komi til þess að rekstrarleyfi verði fellt úr gildi. Mikilvægt er að málsmeðferð Matvælastofnunar við niðurfellingu rekstrarleyfa sé skýr þannig að tryggður sé ákveðinn fyrirsjáanleiki við slíka ákvarðanatöku enda hefur niðurfelling á rekstrarleyfi alvarlegar afleiðingar og getur ef ekki er gegnsæi í slíkri ákvarðanatöku haft verulega neikvæð áhrif á þau samfélög þar sem fyrirtækin eru með sína starfsemi og atvinnulíf er einsleitt. Vesturbyggð leggur því til að nýrri málsgrein verði bætt í frumvarpið þar sem Matvælastofnun verði gert skylt að birta tilkynningar um fyrirhugaða niðurfellingu rekstrarleyfa skv. 6. gr. frumvarpsins með hæfilegum fyrirvara, t.d. mánuði áður en niðurfelling rekstrarleyfis mun eiga sér stað.

7. gr.

Ítrekaðar eru framangreindar athugasemdir við 2. gr. frumvarpsins, þar sem lagt er til að sveitarfélögum verði tryggð sanngjörn hlutdeild af þeim tekjum sem aflað verður vegna nýtingar eldissvæða í sjó, verði frumvarpið að lögum.

10. gr. Gildistaka

Í frumvarpinu er mælt fyrir um að lögin öðlist gildi 1. janúar 2020 eða eftir tæpt ár en gjaldtaka komi ekki að fullu til framkvæmda fyrr en árið 2023. Af frumvarpinu er þó ekki ljóst hvenær á árunum 2022 og 2023 breytingar verða á fjárhæðum gjaldsins og skýra þarf þau tímamörk. Ljóst þarf að vera af efni frumvarpsins frá hvaða tíma gjaldið hækkar. Vesturbyggð bendir á að rekstrarleyfishafar innan sveitarfélagsins eru enn í uppbyggingafasa sem og óstöðugleiki í stjórnsýslu vegna fiskeldis hefur haft veruleg áhrif á rekstraröryggi þeirra á árinu 2018. Þá kemur einnig fram í greinargerð frumvarpsins „*Gjöld geta takmarkað olbogaráymi til fjárfestinga og framkvæmda fyrirtækja sem getur haft nokkur neikvæð áhrif til lengri tíma litið. Þar sem fyrirtæki í sjókvíaelði standa í mikilli uppbyggingu er nauðsynlegt að fyrirtækin fái svigrúm til að styrkja stöðir sínar og að álagning gjalds vegna nýtingar stöðvi ekki frekari uppbyggingu og fjárfestingar.*“ Þá segir ennfremur í greinargerð frumvarpsins að komið sé til móts við þessi sjónarmið, þannig að lögin komi ekki að fullu til framkvæmda fyrr en frá og með árinu 2023. Að mati Vesturbyggðar getur svo skörp gjaldtaka eins og lýst er í frumvarpinu geti haft verulega neikvæð áhrif og leggur því til að gildistöku frumvarpsins, verði það að lögum, verði frestað um 3-5 ár eða upphæð gjaldsins lækkuð og hækki í hægari þrepum en frumvarpið mælir fyrir um. Myndast þá eðlilegt svigrúm til þess að ná þeim stöðuleika sem nauðsynlegur er í rekstrarumhverfi fyrirtækja í fiskeldi sem og að uppbyggingafasa rekstraraðila verði þá að mestu lokið. Með þessu aukna svigrúmi verða meiri líkur til þess að atvinnugreinin styrkist og tryggt verði að atvinnulíf á þeim svæðum þar sem lax- og regnbogasilungseldi í sjó fer fram nái ákveðnum stöðugleika áður en til fullrar gjaldtöku kemur, verði frumvarpið að lögum.

Rebekka Hilmarsdóttir, bæjarstjóri.